

СУКАЧ

УДК 330.3

Олена Миколаївна
sukach.o.m@gmail.com

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

THE PROBLEMS OF INVESTMENT POTENTIAL'S DEVELOPMENT OF
NATIONAL ECONOMIES

к.е.н., доцент кафедри,
Східноєвропейський
університет економіки і
менеджменту

У статті досліджено основні елементи інвестиційного потенціалу України та його вплив на темпи економічного зростання національної економіки. Здійснено аналіз інвестиційного клімату в Україні. Окреслено основні компоненти формування фінансових ресурсів для інвестиційних заходів. За результатами дослідження встановлено, що недостатність ресурсів, для реалізації інвестиційного потенціалу економіки, базується на недовірі бізнесу та нестабільності політичної й економічної ситуації в країні. Запропоновано напрями підвищення інвестиційного потенціалу національної економіки.

* * *

В статье рассмотрены основные элементы инвестиционного потенциала Украины и его влияние на темпы экономического развития национальной экономики. Осуществлен анализ инвестиционного климата в Украине. Обозначены основные компоненты формирования финансовых ресурсов для инвестиционных целей. По результатам исследования установлено, что недостаточность ресурсов для реализации инвестиционного потенциала экономики базируется на недоверии бизнеса и нестабильности политической и экономической ситуации в стране. Предложены направления повышения инвестиционного потенциала национальной экономики.

* * *

Introduction. The output of the economy in the recovery phase requires the revitalization of the participants of the investment process. Attracting large amounts of investments in the real sector of the national economy, especially in export-oriented and import-substituting industrial sector, more efficient use of investment resources, promote economic and social development of the country.

Purpose. The main objective of the study essence of investment potential.

Results. Structural properties of the Ukraine economy determine the relevance of the study of the features of economic development and the possibilities of increasing the efficiency of using the potential of the national economy to achieve sustainable growth. The article presents some elements of investment potential and their influence on the economic growth of national economy. The article presents the analysis of structural shifts, tendencies and sources of investments into fixed capital. The relationship between experiences, national economy's potential and modern state of Ukraine's investment climate is stated. The authors conducted a critical analysis of controversy among economists-researchers, which is available in the literature. The article considers the problem of formation and development of the investment potential at all levels of the Ukraine economy, the analysis of the possible directions of its further development. In the clause analysed reasons influencing dynamics of investments, formulated base organizational-economic preconditions of investment activity. According to the results of the research, it is established that the lack of resources for investment for the purpose of growth and modernization of fixed capital is observed against the background of an limited of capital in all sectors of the national economy (entrepreneurship, credit institutions, population, state) and a significant scale of its export abroad through all channels.

Conclusion. The author shows measures aimed at increasing the use of population savings as a resource of investment. The intensification of investment activities is essential to the implementation of urgent structural adjustment of national economy to adapt to the competitive challenges of the post-crisis world.

Ключові слова: економіка, інвестиційна діяльність, інвестиційний потенціал, іноземні інвестиції, динаміка інвестицій, управління економічним розвитком

Ключевые слова: экономика, инвестиционная деятельность, инвестиционный потенциал иностранные инвестиции, динамика инвестиций, управление экономическим развитием

Keywords: economy, investment activity, investment potential, foreign investments, investment dynamics

ВСТУП

Намагання подолати наслідки фінансової кризи, як в Україні, так і в розвинених країнах світу, потребують розробки сучасних механізмів реформування економічних систем та залучення додаткових фінансових ресурсів. Саме реалізація основних принципів інвестиційної політики дозволяє залучити необхідні ресурси та спрямувати їх на розвиток національної економіки.

Світовий досвід демонструє, що саме сприяння інвестиційній діяльності виступає фундаментом досягнення високих темпів соціального розвитку, і дозволяє подолати наслідки кризових явищ. Відтак, на су-

часному етапі економічного розвитку України, одним із пріоритетних напрямів дій уряду має стати активізація та підвищення ефективності інвестиційних процесів. У свою чергу, активізація інвестиційної діяльності потребує всебічного дослідження стану економіки країни та її можливостей, зокрема – інвестиційного потенціалу.

Основу інвестиційного потенціалу становлять інвестиції, які, відповідно до закону України «Про інвестиційну діяльність», – є майновими та інтелектуальними цінностями, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності та інші види діяльності, у результаті якої створюється прибуток або досягається соціальний та екологічний ефект [10]. У свою чергу

«потенціал», це – ресурси, джерела утворення та спроможність їхнього використання з досягненням економічного ефекту.

Питання інвестиційного потенціалу економіки та її окремих галузей постійно досліджуються науков-

цями, що дозволило сформувати низку визначень та підходів до цього поняття. У табл. 1 узагальнено думки науковців, щодо визначення «інвестиційний потенціал».

Таблиця 1

Поняття «інноваційний потенціал» [узагальнено автором]

Автор	Визначення
Бережна І. [1]	можливості щодо здійснення інвестиційної діяльності з метою досягнення сталого економічного розвитку
Кучерук Г., Вовк О. [4]	організована сукупність внутрішніх та зовнішніх економічних можливостей та ресурсів, які створюють умови для розвитку та забезпечують реалізацію стратегічних і тактичних цілей в сфері інвестиційної діяльності
Лосєва С., Зубкова В. [5]	сукупність фінансових та інвестиційних ресурсів, що дозволяють здійснювати інвестиційну діяльність, яка спрямована на забезпечення ефективної та стабільної господарської діяльності
Луців Б. [6]	результат ефективного використання потенційних можливостей
Макух Т. [7]	сукупність наявних матеріальних та нематеріальних, трудових та організаційно-управлінських ресурсів суб'єкта, що характеризують його спроможність прийняти та освоїти інвестиційні кошти
Матвєєв В. [8]	набір інтелектуальних та матеріальних благ, які забезпечують інвестиційну діяльність і обмежують частку ризику інвестування
Мягких І. [9]	можливості щодо формування та відновлення основних фондів з метою забезпечення необхідного рівня конкурентоспроможності продукції та послуг

Отже, серед дослідників відсутня однаковість щодо даного визначення. Проте, наразі існує низка питань, що потребують подальшого дослідження, зокрема, проблеми реалізації інвестиційного потенціалу в Україні.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Основною метою є з'ясування суті та особливостей інвестиційного потенціалу та дослідження проблем його забезпечення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Ураховуючи існуючі проблеми щодо залучення ресурсів, пріоритетом інвестиційної діяльності уряду має стати інвестування у високоліквідні інвестиційні проекти, які мають короткі терміни окупності, що сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності промисловості та економіки країни. Залучення інвестиційних ресурсів, як внутрішнього так і зовнішнього походження, потребує підвищення привабливості країни. Інвестиційна привабливість формується, з одного боку, інвестиційним потенціалом економіки, а з іншого – можливими ризиками під час розміщення інвестиційних ресурсів.

Залучення ресурсів, у національну економіку, залежить від значної кількості внутрішніх та зовнішніх факторів, які умовно розділимо на:

об'єктивні передумови розміщення коштів – інвестиційний потенціал. У свою чергу, у даному випадку, інвестиційний потенціал складається із трудових ресурсів, виробничої, фінансової, інноваційної, інституціональної, природно-ресурсної інфраструктури;

показники стану соціальної сфери країни – інституціональні фактори. Показники, зазвичай відображають імовірність часткової або повної втрати інвестованих коштів у результаті спрямування їх не на відтворення, а для фінансування поточних соціальних виплат.

Отже, як зазначалось раніше, процес інвестування

передбачає оцінку інвестиційного потенціалу країни. Оцінка інвестиційного потенціалу враховує економічні, соціальні, політичні та інші фактори, які в сукупності відображають результати діяльності у секторах економіки країни – економічну ситуацію.

Економічна ситуація в країні багато в чому визначається станом інвестиційного клімату. Так, за результатами 2017 р., в Україні відмічено відносну економічну стабільність, покращення інвестиційного клімату, що відбулось унаслідок реалізації Урядом низки реформ та впровадження масштабних інвестиційних проектів. Піднесення інвестиційної діяльності сприяло втриманню виразних темпів економічного зростання, що дозволило збільшити надходження до бюджету.

Так, основними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у 2017 р. залишались: промисловість – 33,1 %, будівництво – 12,3 %, сільське, лісове та рибне господарство – 14,0 %, інформація та телекомунікації – 4,1%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,0 %, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 8,7 %, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 7,4 % [2].

Позитивними тенденціями 2017 р. стало зростання частки капітальних інвестицій за рахунок державних коштів, особливо коштів місцевих бюджетів (табл. 2). Відповідно відбулася й зміна в структурі капітальних інвестицій за джерелами фінансування на користь збільшення частки власних коштів підприємств (69,9 % до загального обсягу капітальних інвестицій в 2017 р. у порівнянні з 69,0 % у 2016 р.) та коштів бюджету (до 12,7 % у порівнянні з 10,1 % 2016 р.).

Отже, зазначені темпи зростання інвестиційної сфери сприяли покращенню фінансового стану підприємств та розширили можливості фінансування з бюджету. Реальне зростання основної складової ін-

вестиційного попиту – валового нагромадження основного капіталу – у 2017 р. становило 19,9 % і додало до загального зростання ВВП 2,9 % [3]. Також відмічено структурні зрушення у формуванні ВВП у бік збільшення питомої ваги капіталу до 14,7 % у загальному обсязі ВВП у 2017 р. порівняно з 13,7% 2016 р.

Але поряд із позитивними тенденціями існує й низка негативних факторів, що не дозволяють реалізувати інвестиційний потенціал країни в повному обсязі. Основними факторами, що обмежують інвестиційну діяльність суб'єктів господарювання країни, є

нестача власних ресурсних джерел, а також політична нестабільність, економічна криза та бойові дії на Сході. Поряд із цим, значна частина учасників інвестиційних відносин зазначають, що високі темпи інфляції, «захмарні» кредитні відсотки та значні інвестиційні ризики (пов'язані з нецільовим витрачанням коштів) змушують більш виважено обирати інвестиційні проекти та вкладати кошти. Аналогічної думки дотримуються й західні інвестори, що підтверджується незначними темпами нарощення іноземних інвестицій в Україні (рис. 1).

Таблиця 2

Капітальні інвестиції в економіку України у розрізі джерел фінансування за 2010-2017 рр. *, млрд. грн.**

Усього	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
		180,6	241,3	273,3	249,9	219,4	273,1	359,2
у т.ч. за рахунок								
коштів державного бюджету	10,2	17,4	16,3	6,2	2,7	6,9	9,3	14,3
коштів місцевих бюджетів	5,7	7,7	8,6	6,8	5,9	14,3	26,8	38,2
власних коштів підприємств та організацій	111,4	147,6	171,2	165,8	154,6	184,4	248,8	288,6
кредитів банків та інших позик	22,9	36,7	39,7	34,7	21,7	20,7	27,1	21,8
коштів іноземних інвесторів	3,7	5,0	4,9	4,3	5,6	8,2	9,8	5,7
коштів населення на будівництво житла	18,9	17,6	22,6	24,1	22,1	32,0	29,9	32,3
інших джерел фінансування	7,8	9,3	10,0	8,0	6,7	6,7	7,5	11,9

* Без урахування тимчасово окупованої території АР Крим і м. Севастополя, а також без частини зони проведення антитерористичної операції.

** Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2010-2017 рр.. Державна служба статистики України URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

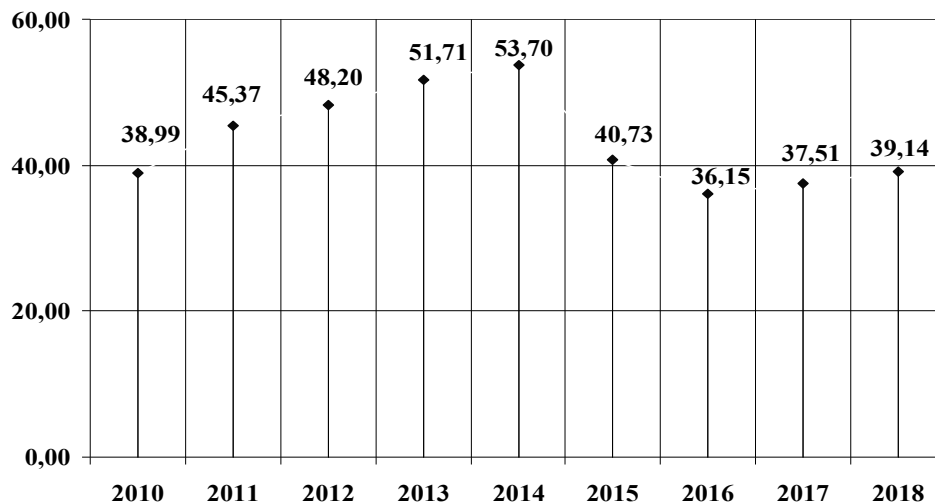

Рис. 1. Обсяги іноземних інвестицій в Україні, млрд. дол. США [побудовано автором]

Хоча урядом і було ратифіковано низку законопроектів, а також:

запроваджено ефективну централізовану систему управління державними інвестиціями;

удосконалено порядок відбору та проведення державної експертизи інвестиційних проектів, шляхом посилення відповідальності органу, який проводить таку експертизу, та суб'єкта інвестиційної діяльності, який реалізує інвестиційний проект.

Проте, іноземні інвестори, і надалі не квапляться вкладати капітал у розбудову української економіки.

ВИСНОВКИ

Отже, інвестиційний потенціал економіки – це сукупність засобів, ресурсів та можливостей, які в результаті взаємодії сприяють підвищенню інвестиційного клімату, і, як наслідок, забезпечують стійкі темпи економічного зростання, взаємодіють між собою для досягнення поставлених цілей інвестування. Результати інвестиційної діяльності за останній рік свідчать про поживлення інвестиційної активності. Але наявність певних проблем вимагає значного втручання уряду в регулювання інвестиційної діяльності.

Беручи до уваги, недостатність ресурсів та обмеженість зовнішніх ринків капіталу, важливим, для нашої держави, є реалізація інвестиційної політики, яка повною мірою використовує внутрішні інвестиційні ресурси. Для перетворення заощаджень домогосподарств в інвестиції, що зміцнює інвестиційний потенціал, необхідне відновлення довіри до вітчизняної грошово-кредитної системи й банків. Ще одним кроком зростання інвестиційного потенціалу може стати залучення акціонерного капіталу й удосконалення вітчизняного ринку цінних паперів.

Список використаних джерел

1. Бережна І. Теоретико-економічні підходи до обґрунтування змісту інвестиційного потенціалу. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2010. № 6. С. 253-258.
2. Звіт про діяльність 2017 р. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: me.gov.ua
3. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2010-2017 роки. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Кучерук Г., Вовк О. Економічне обґрунтування комплексної оцінки інвестиційного потенціалу авіапідприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2008. № 5. С. 6-7.
5. Лосева С. Финансово-инвестиционный потенциал предприятия и управление инвестиционным процессом / С. Лосева, В. Зубкова. Економіст. № 11. 2000. С. 52-54.
6. Луців Б., Стечишин Т. Інвестиційний потенціал банківської системи України. Фінанси України. 2009. № 9. С. 67-77.
7. Макух Т.О. Інвестиційний потенціал як фактор підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сер. Економіка: зб. наук. пр. 2008. Вип. 1 (41). С. 175-186.
8. Маркетинг регіонів: інвестиційні аспекти / В. Мат-

вєєв, В. Шелкунов, В. Бондаренко та ін. Київ: Наук. думка, 2005. 176 с.

9. Мягких І.М. Аналіз і оцінка використання ресурсного потенціалу в системі споживчої кооперації. Актуальні проблеми економіки. 2009. № 1. С. 136-142.

10. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII (Редакція станом на 06.11.2014), із змінами. URL: <http://zakon.nau.ua/doc>

References

1. Berezhnaya I. (2010). "Theoretical and economic approaches to the substantiation of the content of investment potential" / State and Regions. Series: Economics and Business. 2010. № 6. pp. 253-258.
2. Activity report 2017: Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. URL: me.gov.ua
3. Capital investment by sources of funding for 2010-2017: State Statistics Service of Ukraine. URL: www.ukrstat.gov.ua/.
4. Kucheruk H., Vovk O. Economic justification comprehensive assessment of investment potential airline, Ekonomika. Finansy. Pravo., 2008. Vol. 5. pp. 6-7.
5. Loseva S., Zubkova V. Financial and investment potential of the company and management of the investment process, Ekonomist. 2000. vol. 11. pp. 52-54.
6. Lutsiv B., Stechyshyn T. The investment potential of the banking system of Ukraine, Finansy Ukrainy. 2009. vol. 9, pp. 67-77.
7. Makukh T. Investment potential as a factor in increasing the effectiveness of financial resources. Visnyk Natsional'noho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ser. Ekonomika. 2008. vol.1 (41). pp. 175-186.
8. Marketing regions: investment aspects / V. Matvieiev, V. Schelkunov et al. Kyiv, Naukova dumka, 2005. 176 p.
9. Myagakiy I. (2009). "Analysis and assessment of the use of resource potential in the system of consumer cooperation. Current problems of the economy. 2009. № 1. pp. 136-142.
10. The Verkhovna Rada of Ukraine. The Law of Ukraine On investment activity. 2014. URL: <http://zakon.nau.ua/doc>